

V Praze dne 19. ledna 2021

NOVÝ ZÁKON O VÝROBCÍCH S UKONČENOU ŽIVOTNOSTÍ **METODICKÉ PODKLADY**

METODICKÝ POKYN

Odboru odpadů Ministerstva životního prostředí k plnění níže uvedené povinnosti podle nového zákona o výrobcích s ukončenou životností s účinností od 1. ledna 2021

K povinnosti výrobce elektrozařízení, výrobce pneumatik, distributora a posledního prodejce odděleně uvádět náklady na zpětný odběr, zpracování, využití a odstranění výrobku s ukončenou životností v souladu § 73, resp. § 99 zákona č. 542/2020 Sb.

Tento metodický pokyn slouží k vyjasnění postupu výrobců, distributorů a posledních prodejců elektrozařízení, resp. pneumatik, na které dopadá povinnost po účinnosti nového zákona č. 542/2020 Sb., o výrobcích s ukončenou životností (dále jen „zákon o výrobcích“) uvádět na daňovém dokladu při prodeji odděleně od ceny elektrozařízení, resp. pneumatik náklady na zpětný odběr, zpracování, využití (a odstranění) výrobků s ukončenou životností (dále též „viditelný recyklační příspěvek“), které připadají na jeden kus nebo kilogram nového výrobku, a to s účinností od 1. ledna 2021.

1. Účel viditelného příspěvku a souvislost s předchozí právní úpravou

1.1 Účel

Význam samostatného uvádění recyklačního příspěvku na daňovém dokladu odděleně od ceny má především usnadnit kontrolu plnění povinností stanovených zákonem o výrobcích na straně výrobců a případně též distributorů. V důsledku povinnosti samostatně uvádět recyklační příspěvek jsou v distribuční řetězci „viditelní“ ti výrobci, kteří zákonné povinnosti neplní vůbec, tzv. „freerideři“, neboť ti nemohou žádné náklady na zajištění zpětného odběru vykazovat. To má pak důležitý význam i pro navazující distributory, kteří by jinak byli v pozici výrobců, resp. vázaly by se k nim identické povinnosti jako k výrobcům, a hrozily by jim sankce ze strany kontrolních orgánů (viz § 10 zákona o výrobcích).

Další významnou funkcí viditelného příspěvku je usnadnění kontroly povinností definované v § 44 odst. 2 zákona o výrobcích, kdy kolektivní systémy nesmí

diskriminovat malé výrobce, resp. jsou povinny účtovat všem výrobcům ve vztahu ke stejným či obdobným výrobkům jednotnou výši recyklačních příspěvků, a to na základě veřejných sazebníků (§ 44 odst. 4 zákona o výrobcích). Další význam viditelného příspěvku spočívá v poskytnutí informace spotřebiteli o existenci systému sběru a zpracování daných výrobků, resp. informace, že použitý výrobek nepatří do směsného komunálního odpadu.

1.2 Souvislost s předchozí právní úpravou

Předchozí právní úprava¹ stanovovala do konce roku 2020 uvádění viditelného recyklačního příspěvku jako dobrovolné při prodeji elektrozařízení, resp. záleželo na rozhodnutí daného výrobce, zda bude příspěvek uvádět samostatně či nikoliv. Některé z výše uvedených funkcí příspěvku tak byly významně redukovány.

V případě pneumatik platí povinnost uvádění viditelného příspěvku již od roku 2015. I zde však zákon o výrobcích stanovuje od 1. ledna 2021 nové povinnosti. Řada dřívějších způsobů uvádění viditelného recyklačního příspěvku u pneumatik tak musí být upravena v souladu s požadavky nové legislativy.

2. Vybrané aspekty povinnosti uvádět viditelný recyklační příspěvek

2.1. Způsob uvádění příspěvku na daňovém dokladu

Viditelný recyklační příspěvek může být v souvislosti s prodejem výrobků komunikován i různými dalšími způsoby dle legitimních preferencí prodejce (webová prezentace, letáky, štítky na prodejnách, u pokladech atd.), dle zákona o výrobcích však je povinnost jej uvádět na daňovém dokladu (faktuře).

Při mnohosti používaných grafických zpracování faktur závisí i způsob uvádění viditelného recyklačního příspěvku do jisté míry na samotném výrobcí, distributorovi a posledním prodejci.

Pro naplnění účelu tohoto nástroje a splnění zákonné povinnosti je však důležité, aby bylo vždy na daňovém dokladu jasné a zřetelně uvedeno (i) jaký recyklační příspěvek (peněžní částka) je za každý výrobek zahrnutý na faktuře fakturován, (ii) jaká je použitá jednotková výše (sazba) příspěvku na 1 KS či 1 kg a (iii) jaké je množství (KS) fakturovaných výrobků či hmotnost (kg) každého fakturovaného výrobku pro použití dané sazby příspěvku. Jako vhodnější způsob doporučujeme uvádět cenu výrobku bez příspěvku a vedle toho samostatně příspěvek na každém fakturačním řádku (u každé položky). Pokud však všechny fakturované výrobky nesou stejnou sazbu příspěvku, je bod (i) možné nahradit souhrnnou výší recyklačního příspěvku na celou fakturu, i v tomto případě je však nutné dále uvést sazbu příspěvku (ii) a množství všech fakturovaných výrobků, resp. hmotnost každého výrobku (iii). V opačném případě způsob uvádění viditelného příspěvku znemožní kontrolu kalkulace příspěvku a distributorům a konečným prodejcům znemožní plnit si svoji zákonnou povinnost uvádět viditelný recyklační příspěvek ve správné výši.

Například tedy pouhé **konstatování v závěru faktury, že v ceně výrobku je zahrnut recyklační příspěvek ve výši X,- Kč je z hlediska plnění zákonné povinnosti nedostatečné.**

¹ § 37n odst. 4, § 37o odst. 2 a § 38a odst. 5 zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech

2.2. Výše příspěvku

Určení výše viditelného recyklačního příspěvku se liší podle toho, zda daný výrobce plní své povinnosti v kolektivním, nebo individuálním systému.

Pokud výrobce plní povinnosti podle § 9 písm. b) zákona o výrobcích, tedy prostřednictvím kolektivního systému, je výše příspěvku identická s příspěvkem odvedeným výrobcem správci kolektivního systému při uvedení výrobku na trh. V této souvislosti nelze vyloučit, že při změně ceníku kolektivního systému (§ 44 odst. 4 zákona o výrobcích) se budou v distribuční síti po nějakou dobu pohybovat výrobky výrobců-účastníků daného kolektivního systému někdy ještě s uvedením staré, jindy už nové výše příspěvku. Bude to z důvodu odlišné doby uvedení výrobku na trhu při aplikaci starého a nového ceníku. Výrobky s uvedením viditelného recyklačního příspěvku dle starého ceníku z oběhu zmizí po jejich doprodeji konečným uživatelům.

V případě, že výrobce, plní povinnosti podle § 9 písm. a) zákona o výrobcích, tedy v individuálním systému, je příspěvek ve výši nákladů známých v okamžiku uvedení na trh nebo prokazatelného odhadu předpokládaných nákladů (vzniknou-li náklady až později). V této souvislosti připomínáme, že výši nákladů na zpětný odběr, zpracování, využití (a odstranění) odpadních výrobků výrobce uvádí v roční zprávě (§ 28 zákona o výrobcích, prováděcí právní předpis) a v případě výrobců pneumatik sestavujících výroční zprávu podle zákona o účetnictví též v této výroční zprávě. Výše těchto nákladů určuje jak výši kauce (§ 31 zákona o výrobcích), tak právě i viditelného recyklačního příspěvku.

2.3. Označení příspěvku

Náklad na zpětný odběr, zpracování, využití (a odstranění) odpadního výrobku je třeba označovat jako „Příspěvek na recyklaci“ či „Recyklační příspěvek“, (v angličtině „Recycling fee“).

Jako příklady nevhodných označení lze uvést „příspěvek na likvidaci“, „likvidace odpadu“ nebo jakákoliv slovní spojení používající termín „poplatek“ (poplatek má obvykle veřejnoprávní povahu, což není případ recyklačního příspěvku, kterým se přispívá do systému provozovaného samostatným výrobcem či výrobcí v rámci kolektivního systému). Uvedené příklady nevhodných označení příspěvku by tedy neměly být na daňových dokladech používány.

2.4. Počet desetinných míst příspěvku

Počet desetinných míst u recyklačního příspěvku není legislativně stanoven, tudíž záleží na výrobcí, jak bude toto nastaveno. Pokud výrobce plní povinnosti podle § 9 písm. b) zákona o výrobcích, tedy prostřednictvím kolektivního systému, a to na základě písemně uzavřené smlouvy o zajištění plnění povinností zpětného odběru, zpracování a využití nebo odstranění, potom by měl být na daňovém dokladu uveden recyklační příspěvek ve výši, která byla na základě této smlouvy dotyčným výrobcem reálně uhrazena (včetně případných desetinných míst). V případě, že výrobce, plní povinnosti podle § 9 písm. a) zákona o výrobcích, tedy v individuálním systému, záleží na samotném výrobcí, zda uvede recyklační příspěvek na daňovém dokladu zaokrouhlený na jedno či dvě desetinná místa, což je obecně považováno za dostačující.

2.5. Měna příspěvku

Při distribuci výrobků může nastat situace, kdy je výrobek prodáván v jiné měně než CZK, ale recyklační příspěvek byl stanoven/odveden v CZK. V takové situaci je sice možné výši viditelného recyklačního příspěvku přepočítat do fakturační měny (např. EUR), faktura však musí dále obsahovat použitý směnný kurz a původní výši v CZK. Jedině takový způsob uvedení viditelného recyklačního příspěvku umožní další distribuci výrobku v souladu se zákonem o výrobcích.

2.6. Uvádění příspěvku při propagaci zboží a při prodeji v „kamenném“ nebo internetovém obchodě

Jak je uvedeno výše, viditelný recyklační příspěvek může být v souvislosti s prodejem výrobků vedle uvedení na faktuře komunikován i dalšími způsoby, není to však povinnost. Pro zamezení klamání spotřebitele musí prodejce při propagaci zboží v „kamenném“ provozovně či v rámci internetového obchodu informovat zákazníka o konečné (celkové) ceně propagovaného výrobku, tedy včetně příspěvku na recyklaci. Nemusí tak ale při propagaci recyklační příspěvek uvádět odděleně (při propagaci ho může zahrnout do celkové ceny). Odděleně musí recyklační příspěvek uvést až při prodeji na vydaném daňovém dokladu.

2.7. Rozdílná výše příspěvků při distribuci výrobků od různých výrobců

V případě distribuce či prodeje identických výrobků pocházejících od různých výrobců se budou viditelné recyklační příspěvky u každého z výrobků lišit, a to i zásadně, když si každý z výrobců plní povinnosti prostřednictvím jiného kolektivního systému nebo prostřednictvím svých individuálních systémů. V takovém případě je nezbytné, aby distributor a prodejce uváděli na daňovém dokladu u každého výrobku takovou výši recyklačního příspěvku, která byla skutečně výrobcem uhrazena do kolektivního systému, resp. v jaké výši ji výrobce vypočetl či prokazatelně odhadl v rámci svého individuálního systému.

2.8. Samostatnost povinnosti uvádět viditelný recyklační příspěvek

Povinnost uvádět viditelný recyklační příspěvek mají samostatně všechny články odběratelsko-dodavatelského řetězce. Tuto povinnost tak mají nezávisle na tom, zda si ji plní výrobci uvádějící dané výrobky na trhu a další distributoři, zejména přímí dodavatelé. V případě nesrovnalostí ve vykazování viditelného recyklačního příspěvku doporučujeme tuto skutečnost s vaším dodavatelem řádně vykomunikovat. Na prvním místě a v případě neuvedení příspěvku vůbec je třeba si ověřit, jestli výrobek nepochází od free-ridera, a to ověřením zápisu výrobce, který výrobek uvedl na trh, resp. jeho pověřeného zástupce, do Seznamu výrobců. V případě odebrání a při další distribuci takového výrobku by se totiž distributor stal nositelem všech povinností výrobce (§ 10 zákona o výrobcích). Pokud tomu tak není a výrobek od free-ridera nepochází, je třeba zajistit, aby dodavatel poskytl součinnost potřebnou k splnění povinnosti řádného uvedení viditelného recyklačního příspěvku odběratelem (tedy že faktura obsahuje všechny informace, viz výše), jelikož v případě jejího neposkytnutí stíhá riziko postihu sankcí až 500 000 Kč (§ 125 odst. 2 písm. i) zákona o výrobcích) i samotného odběratele, který by výrobek dál distribuoval či prodával.

2.9. Příspěvek a jeho vztah k připravované vyhlášce o podrobnostech nakládání s některými výrobky s ukončenou životností

Povinnost uvádění viditelného recyklačního příspěvku nebude vyhláškou již nijak blíže specifikována. Znění zákona o výrobcích neobsahuje zmocnění na vydání vyhlášky specifikující podrobnosti uvádění recyklačního příspěvku. Veškeré náležitosti (povinnosti) jsou tedy definovány zákonem o výrobcích, a to konkrétně § 73 pro oblast elektrozařízení a § 99 pro oblast pneumatik.

Zpracoval: Odbor odpadů MŽP

Schválil: Ing. Bc. Jan Maršák, Ph.D., ředitel odboru odpadů